немачка
сарадња
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Implemented by

giz Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Dualno obrazovanje u Srbiji
Studija izvodljivosti

koju je sproveo Prof. Dr Diter Ojler, Univerzitet St. Galen

Beograd, 9. Novembar 2015.

Svrha studije

- Poređenje sistema SSOV sa elementima modernog sistema dualnog SSOV
- Identifikacija postignuća i izazova trenutnog sistema SSOV
- Opcije i preporuke za uvođenje promena koje vode ka dualnom obrazovanju i obuci

немачка сарадња
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Implemented by
giz Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Razjašnjenje

Dualni sistem **kakav je na snazi u Nemačkoj, Švajcarskoj i Austriji**	**Dualni princip** **preuzimanje relevantnih elemenata dualnog sistema**
• Različita mesta za učenje • Najveći deo vremena u kompanijama • Akteri iz privrede vode sistem • Ovlašćenja prenesena sa države na korporativne aktere	• Smenjivanje teorije i prakse, refleksije i aktivosti • Fleksibilna implementacija prema trenutnim uslovima u pojedinim privrednim granama • Faze učenja na radnom mestu u kompanijama su od suštinske važnosti
Potencijalni pristup	
Kopiranje dualnog sistema kakav je u Austriji, Švajcarskoj, Nemačkoj	Postepeno poboljšanje postojećeg sistema SSOV, uvođenjem elemenata dualnog sistema

немачка сарадња
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Implemented by
giz Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Neophodni elementi modernog dualnog sistema SSOV

1. Definisanje strateških ciljeva za (budući) sistem SSOV
2. Utemeljenje dualnog principa u programe SSOV
3. Istraživanje potražnje za (budućim) kvalifikacijama i kompetencijama
4. Osmišljavanje fleksibilnih nastavnih planova i programa
5. Vodeća partnerska mreža između države i relevantnih zainteresovanih strana
6. Obezbeđenje održivog finansiranja
7. Primena neopterećujućih administrativnih i procesa sprovođenja
8. Rad na razvoju kvaliteta
9. Privlačenje poslodavaca u sistem SSOV
10. Promocija atraktivnosti SSOV za učenike završnih razreda osnovne škole

Definisanje strateških ciljeva za (budući) sistem SSOV

Postignuća:

- **Razrađen, sveobuhvatan, ambiciozan i dobro dokumentovan obuhvat strateških ciljeva u ekonomskoj, društvenoj i individualnoj dimenziji.**
- **Iskustvo i podrška kroz različite projekte, socijalne partnere i donatore.**

Izazovi:

- **Potreba za prelaskom iz oblasti škola SSOV i integrisanje privrednih aktera na eksplicitniji, obavezan i obavezujući način.**
- **Identifikovanje onih koji podržavaju i koji se protive implementiranju različitih strateških ciljeva.**
- **Potreba za pojašnjenjima: Kada se obrazovni profil smatra *relevantnim* za tržište rada?**

Utemeljenje dualnog principa u programe SSOV

Postignuća:

- **Dualni princip je uopšteno utemeljen u Zakonu o srednjem obrazovanju i vaspitanju.**
- **U nastavnim planovima SSOV predviđeni su časovi praktične nastave i profesionalne prakse.**

Izazovi:

- **Ostaje otvoreno pitanje u kojoj meri i kog kvaliteta je praktična nastava koja se ostvaruje u programima SSOV.**
- **Praksa u kompanijama je ograničena u slučaju većine programa SSOV.**
- **Nedostaje obostrano razumevanje kvaliteta praktične nastave kao dela programa SSOV.**

Istraživanje potražnje za (budućim) kvalifikacijama i kompetencijama

Postignuća:

- **Postoje neke osnove za definisanje prioriteta razvoja novih nastavnih planova SSOV.**
- **Postoje tela koja bi mogla da preuzmu odgovornost za olakšavanje sistematičnih i koherentnih procesa razvoja nastavnih planova SSOV sa fokusom na budućnost.**

Izazovi:

- **Uzeti u obzir (velik) broj profila zanimanja i proveriti kako se relevantni profili mogu grupisati u „porodice zanimanja“. Njihovi nazivi se mogu osavremeniti i tako se povećati njihova privlačnost mladima.**
- **Potrebno je definisati i dodeliti zadatke i odgovornosti odgovarajućim akterima / telima zaduženim za facilitaciju razvoja nastavnih planova SSOV sa fokusom na budućnost.**

Osmišljavanje fleksibilnih nastavnih planova i programa

Postignuća:

- **Postoji osnova u Zakonu na kojoj se može raditi kako bi se razvili nastavni planovi i programi koji zadovoljavaju različite zahteve različitih poslodavaca i kompanija.**

Izazovi:

- **Prevođenje dobre prakse sa modularnim pristupom u redovan razvoj budućih nastavnih planova SSOV.**

Vodeća mreža partnerstva između države i relevantnih aktera

Postignuća:

- **Tela poput SSOOO predstavljaju dobru osnovu za uspostavljanje upravljanja koje uključuje glavne aktere u cilju unapređenja sistema SSOV.**

Izazovi:

- **Odgovornost i zadaci različitih tela i aktera moraju se definisati na eksplicitniji i jasniji način. U tom kontekstu, potrebno je napraviti jasnu razliku između oblasti konsultacija i (uključivanje u) donošenja odluka.**
- **Posvećenost i stručnost predstavnika kompanija mora se ostvariti u većoj meri.**
- **Potrebno je uspostaviti koordinaciono telo kako bi se ojačao autoritet i glas SSOV u javnosti, kao i da bi se podržalo planiranje i sprovođenje reformskih aktivnosti.**

Obezbeđenje održivog finansiranja

Postignuća:

- **Podrška donatora koji obezbeđuju dodatne resurse što za rezultat ima modeliranje projekata i usmeravanje budućih reformi.**

Izazovi:

- **Finansiranje SSOV u velikoj meri zavisi od državnog finansiranja. Stoga, nedostaci u pogledu javne potrošnje vrlo brzo pogađaju kvalitet programa SSOV.**
- **Potreba da se konceptualizuje i implementira sveobuhvatni sistem finansiranja SSOV koji bi obuhvatio sve one koji imaju koristi od ishoda programa SSOV.**

Primena neopterećujućih administrativnih i sprovedbenih procesa

Izazovi:

- **Odluka o statusu, pravima i obavezama glavnih aktera (posebno mladih, kompanija, stručnih škola) u programu SSOV.**
- **Definisanje, regulisanje i primena ključnih procesa dualnog programa SSOV.**
- **Prilagođavanje regulatornog okvira shodno ovome, uključujući i faze učenja kroz rad u kompanijama.**
- **Definisanje zadataka i odgovornosti ključnih aktera (npr. ministarstava, komore) u dualnom programu SSOV.**

немачка сарадња
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Implemented by
giz Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Rad na razvoju kvaliteta

Postignuća:

- **Jasna očekivanja u Zakonu o srednjem obrazovanju i vaspitanju od škola SSOV koje moraju da uvedu procese kontinuirane evaluacije i razvoja kvaliteta.**
- **Jasna očekivanja u pogledu definisanja standarda kvaliteta u slučaju nekih od glavnih komponenata sistema SSOV.**

Izazovi:

- **Razvoj kvaliteta u školama SSOV je još uvek u začecima. Postoji potreba da se konceptualizuju i nastave postojeće programske ambicije i prva iskustva implementacije.**
- **Razvoj kvaliteta u kontekstu učenja kroz rad hitno zahteva konceptualni okvir i agenciju koja će voditi računa o implementaciji i primeni.**

Privlačenje poslodavaca u SSOV

Postignuća:

- **Neke dobre prakse uključenosti poslodavaca u programe SSOV.**

Izazovi:

- **Privlačenje poslodavaca i kompanija radi promocije SSOV na široj osnovi.**
- **Identifikovanje onih koji će prvi da reaguju kao i rane većine kompanija posvećenih pružanju mogućnosti za učenje na radnom mestu i pristup modernoj tehnološkoj opremi.**
- **Sistematično uključivanje kompanija i poslodavaca u procese razvoja nastavnog plana i programa.**
- **Uvođenje formalnih mehanizama zaštite kvaliteta praktične obuke.**

Promovisanje atraktivnosti srednjeg stručnog obrazovanja za učenike završnih razreda osnovne škole

Postignuća:

- **Postoje neki dobri argumenti da se učenici koji završe osnovnu školu ohrabre da upišu program SSOV.**

Izazovi:

- **Obezbediti primere dobre prakse u kojima se vidi da postoje kvalitetne ponude SSOV i privlačne mogućnosti nakon završetka**
- **Učiniti argumente za odabir putanje SSOV dostupnim u osnovnim školama u vreme kada se učenici bore oko odluke šta da rade nakon škole.**
- **Osmišljavanje privlačnih putanja, počev od visokokvalitetnih dualnih programa SSOV i zaključno sa privlačnim ponudama zadovoljavajućeg zaposlenja**
- **Očuvati prohodnost na univerzitet, ali voditi računa o tome da se za taj put opredele samo oni koji su zaista posvećeni akademskim studijama.**

Plan za sprovođenje reformskih procesa

1. donošenje osnovnih odluka u vezi sa (budućim) sistemom SSOV
   - arhitektura sistema stručnog obrazovanja (SSOV)
   - definisanje strateških ciljeva za (budući) sistem SSOV
   - vodeća mreža partnerstva između države i relevantnih aktera
   - obezbeđenje održivog finansiranja
   - privlačenje poslodavaca za SSOV
   - promovisanje atraktivnosti SSOV za učenike završnih razreda osnovne škole
2. kreiranje dualnih programa SSOV
   - utemeljenje dualnog principa u programe SSOV ✓
   - utvrđivanje potražnje za (budućim) kvalifikacijama i kompetencijama
   - kreiranje fleksibilnih kurikuluma ✓
   - implementacija racionalizovane administracije i procesa implementacije
   - realizacija unapređenja kvaliteta
3. prilagođavanje propisa

немачка
сарадња
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Implemented by
giz Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

PREPORUKE

Document

Link za preuzimamnje studije na srpskom:

http://www.kooperativnoobrazovanje.org/wp-content/uploads/2015/11/GIZ-VET-Dualno-obrazovanje-STUDIJA-Srpski-WEB-s23333.pdf

Link za preuzimanje Executive Summary na engleskom:

http://www.kooperativnoobrazovanje.org/wp-content/uploads/2015/11/GIZ-VET-Executive-summary-WEB-s.pdf

Uskoro će biti dosptupna i kompletna engleska verzija na sajtu GIZ VET Projekta

http://www.kooperativnoobrazovanje.org/

немачка
сарадња
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Implemented by

giz Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Kao nemačko savezno preduzeće, GIZ podržava nemačku vladu u postizanju ciljeva u oblasti međunarodne saradnje za održivi razvoj.

Izdavač

Deutsche Gesellschaft für
Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Sedište organizacije, Bon i Ešborn, Nemačka

“Reforma srednjeg stručnog obrazovanja u Srbiji”

Kursulina 33
T +381 11 24 33 362
F +381 11 24 15 928
E giz-edu@giz.de
I www.giz.de

Odgovoran

Heinz-Dieter Harbers

Autor(i)

Jelena Stojanovic Đumic

U saradnji sa

Република Србија
Министарство просвете, науке и технолошког развоја